

UNDERVISNINGS
MINISTERIET

Social-, Indenrigs- og Børneudvalget
Christiansborg

Ministeren

Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
Tlf. nr.: 32 92 50 00
E-mail: uvm@uvm.dk
www.uvm.dk
CVR nr.: 20453044

Svar på spørgsmål 300 (Alm. del):

I brev af 16. marts 2017 har udvalget efter ønske fra Trine Torp (SF) stillet mig følgende spørgsmål:

6. april 2017
Sags nr.:17/03834

Spørgsmål 300:

”Ministeren bedes – eventuelt med bidrag fra andre ministerier – redegøre for reglerne for erstatningsansvar i tilfælde som beskrevet i SOU alm. del – bilag 176 (fortroligt bilag), hvor et udadreagerende skolebarn sparke en lærer, og forældrene efterfølgende modtager et erstatningskrav, herunder

- hvad der er kommunens/skolens henholdsvis forældrenes/elevernes ansvar i forhold til at beskytte såvel medarbejdere som elever på deres skoler/specialskoler, når man arbejder med børn og unge med udadreagerende adfærd eller med diagnoser som f.eks. ADHD, asperger og autisme,
- hvordan man som forældre til et barn med udadreagerende adfærd dels kan opnå tryghed i forhold til at sende sit barn i skole/specialskele dels sikre et trygt og godt samarbejde mellem skole og hjem, hvis man efterfølgende kan blive mødt med et antal erstatningsansvar eller civile søgsmål,
- hvordan en sag som denne kan have betydning for andre områder f.eks. sundheds-, ældre- og socialområdet, hvor borgere med en sindslidelse, borgere med demens, børn og unge og personer i krise kan udvise udadreagerende adfærd over for sundheds- og plejepersonale?”

Svar:

Folkeskolen er en skole for alle børn og unge, hvis forældre ønsker dem optaget i folkeskolen (folkeskolelovens § 20, stk. 1). Det indebærer, at kommunalbestyrelsen skal sørge for, at folkeskolen indrettes på en sådan måde, at den kan imødekomme børnenes forskellige behov, herunder børn med diagnoser som fx ADHD.

Jeg kan oplyse, at folkeskoleloven ikke indeholder bestemmelser om eleveres erstatningsansvar for skader, som eleverne måtte forvolde i skoletiden. Spørgsmålet må derfor løses efter dansk rets almindelige regler om erstatning uden for kontrakt (culpareglen).

I det følgende gennemgås reglerne for eleveres, forældres og skolers erstatningsansvar for de skader, som en elev måtte forvolde i skoletiden. Fremstillingen er udarbejdet på grundlag af forarbejderne til lov nr. 363 af 13. maj 2009 om hæftelse for børns erstatningsansvar.

Almindelige erstatningsregler

1. Det er en forudsætning for at pålægge en elev et erstatningsansvar for en skade, at der foreligger det fornødne ansvarsgrundlag.

Efter culpareglen indtræder der ansvar for en skade, som forvoldes ved en handling, der kan tilregnes den, der handler, som forsætlig eller uagtsom. En person, der volder skade, siges at have handlet culpøst, hvis vedkommende har handlet forsætligt eller uagtsomt. Ved vurderingen af, om der er handlet culpøst, ser man på, om den skadegørende handling afveg fra et på handlingens tidspunkt anerkendt adfærdsmønster.

En betingelse for at ifalde et erstatningsansvar er for det andet, at der foreligger den nødvendige forbindelse mellem den indtrådte skade og det ansvarspådragende forhold. Erstatningsansvar forudsætter således, at der er årsagssammenhæng mellem den skadevoldende adfærd og den pågældende skade.

For det tredje forudsætter et erstatningsansvar, at der foreligger såkaldt adækvans (påregnelighed). Herved forstås, at den ansvarspådragende adfærd skal have forøget risikoen for, at den pågældende skade indtræder. Skader, der er helt atypiske eller tilfældige i forhold til den risiko, som skadevolders adfærd har fremkaldt, falder dermed uden for erstatningspligten.

Endelig er det en betingelse for at rejse et erstatningskrav, at skadelidte har lidt et økonomisk tab som følge af den skadevoldende handling eller undladelse.

2. Børn ifalder selvstændigt erstatningsansvar for deres skadegørende handlinger på samme grundlag som andre, hvis der foreligger et ansvarsgrundlag. Når det drejer sig om et barn under 15 år, foretages culpavurderingen i praksis i forhold til, hvordan et barn på samme alder normalt må antages at handle.

Det fremgår af retspraksis, at der er en nedre aldersgrænse for, hvornår børn pålægges ansvar. Grænsen ligger formentlig omkring 4-5 år.

Hvis et barn under 15 år pålægges erstatningsansvar, kan barnets erstatningsansvar nedsættes eller endog helt bortfalde, for så vidt det findes billigt på grund af manglende udvikling hos barnet, handlingens beskaffenhed og omstændighederne i øvrigt, derunder navnlig forholdet mellem den skadegørende og den skadelidendes evne til at bære tabet og udsigten til, at skaden kan fås godtgjort hos andre, jf. erstatningsansvarslovens § 24 a, 2. pkt.

Tilsynsansvar for forældre

3. I § 1, stk. 1, i lov nr. 363 af 13. maj 2009 om hæftelse for børns erstatningsansvar er det fastsat, at *”(den der har forældremyndighed over et hjemmeboende barn, hæfter umiddelbart over for skadelidte for skader, som barnet er erstatningsansvarlig for efter den almindelige erstatningsregel, med indtil 7.500 kr., for hver skadegørende handling eller undladelse”*.

Ansvar efter loven er objektivt i den forstand, at det udløses, selv om indehaveren af formyndigheden ikke kan bebrejdes, at den pågældende skade er sket. Den økonomiske hæftelse er begrænset til højst 7.500 kr. pr. skadegørende handling. Herudover hæfter forældre ikke for deres børns skadegørende handlinger i henhold til lov nr. 363 af 13. maj 2009.

4. Forældre kan ifalde et selvstændigt erstatningsansvar for skader forvoldt af deres børn, hvis forældrenes adfærd i sig selv er ansvarspådragende i forhold til barnets skadegørende handling. Da der er tale om et selvstændigt ansvar for forældrene, forudsætter det, at forældrene har handlet culpøst.

Forældre, der har deres børn i varetægt, antages at have en almindelig pligt til at føre et rimeligt tilsyn med de pågældende børn. Et selvstændigt erstatningsansvar for forældre kan derfor komme på tale, hvis forældrene tilsidesætter denne tilsynspligt eller undlader at give barnet de nødvendige instruktioner, hvis denne forsømmelse fører til, at barnet forvolder skade. Tilsynspligtens udstrækning varierer efter barnets alder og modenhed. I praksis er der sjældent grundlag for at gøre et selvstændigt erstatningsansvar gældende over for forældrene, hvis barnet er mere end 10-11 år, og generelt er der tale om en lempelig culpavurdering af forældrenes adfærd.

Efter retspraksis er forældrenes erstatningsansvar knyttet til, om de i den konkrete situation har ført et rimeligt tilsyn med barnet.

Tilsynsansvar for kommunen/skolen, der har barnet i varetægt

5. Skoler og andre institutioner, der har børn i varetægt, har pligt til at føre et rimeligt tilsyn med de pågældende børn. Et selvstændigt erstatningsansvar for skolen/institutionen kan derfor komme på tale, hvis skolen/institutionen tilsidesætter sin tilsynspligt eller undlader at give barnet de nødvendige instruktioner, og denne forsømmelse fører til, at

barnet forvolder skade. Tilsynspligtens udstrækning varierer blandt andet efter barnets alder og modenhed m.v.

Efter folkeskoleloven er det kommunalbestyrelsen, der har ansvaret for folkeskolen, og det er derfor kommunalbestyrelsens ansvar at sikre, at der på den enkelte skole etableres fornødent tilsyn med eleverne i undervisningstiden, i frikvarterer og spisepauser m.v.

De nærmere regler herom er fastsat i bekendtgørelse nr. 703 af 23. juni 2014 om tilsynet med folkeskolens elever i skoletiden. Det fremgår af bekendtgørelsen, at der ved fornødent tilsyn forstås tilsyn med et indhold og et omfang, der findes nødvendigt og tilstrækkeligt ud fra vurderingen af de konkrete forhold. Beslutning om udøvelsen af tilsynet træffes af skolens leder inden for de mål og rammer og principper, som kommunalbestyrelsen henholdsvis skolebestyrelsen har fastsat.

6. Efter Danske Lov 3-19-2 påhviler der arbejdsgivere et erstatningsansvar for skader, som ansatte har forvoldt ved culpøs adfærd som led i arbejdets udførelse. I de tilfælde, hvor ansatte i kommunens skolevæsen har handlet culpøst ved at tilsidesætte tilsynspligten eller undladt at give barnet de nødvendige instruktioner, kan kommunen derfor blive erstatningsansvarlig i henhold til Danske Lov 3-19-2.

Den erstatningsretlige betydning af, at der er tegnet forsikring

7. Selv om de almindelige erstatningsbetingelser er opfyldt, kan der ikke gøres erstatningsansvar gældende over for skadevolderen i det omfang, den skadelidte har tegnet en tingsforsikring eller en driftstabsforsikring, der dækker den pågældende skade, jf. erstatningsansvarslovens § 19, stk. 1. Det gælder dog ikke, hvis skaden er forvoldt forsætligt eller ved grov uagtsomhed, jf. erstatningsansvarslovens § 19, stk. 2, nr. 1.

Bestemmelsen i erstatningsansvarslovens § 19 fritager ikke skadevolder for erstatningsansvar ved personskade, uanset om skadelidte har tegnet en ulykkes- eller livsforsikring.

8. En almindelig familieansvarsforsikring omfatter forsikringstager samt dennes hjemmeboende børn og udeboende børn under 21 år, hvis de ikke lever i fast parforhold eller selv har børn boende hos sig. Skader, der forvoldes af et barn, er dermed som hovedregel dækket af en ansvarsforsikring, hvis forældrene har tegnet en almindelig familieforsikring, som typisk indeholder både en indbo- og en ansvarsforsikring.

Efter forsikringsaftalelovens § 18, stk. 1, er udgangspunktet, at ansvarsforsikringen ikke dækker, hvis den sikrede (skadevolderen) har fremkaldt forsikringsbegivenheden forsætligt. § 18 finder ikke anvendelse, når den sikrede er under 14 år, jf. forsikringsaftalelovens § 19, stk. 1. Begrundelsen herfor er i forarbejderne beskrevet således, at det med mindre børns

ansvar kan være vanskeligt at skelne mellem skade, der forvoldes med vilje, og skade, der skyldes tankeløshed.

Bestemmelsen indebærer, at en familieansvarsforsikring også dækker skader, som er forvoldt forsætligt, hvis skadevolderen er under 14 år på handlingstidspunktet. Dette gælder uanset karakteren af den ansvarspådragende handling, herunder også hærværk som barnet ville ifalde et strafansvar for, hvis barnet havde været over den kriminelle lavalder.

Samspillet mellem erstatningsansvarsloven og forsikringsaftaleloven indebærer, at et barns erstatningsansvar er dækket af en eventuel familieansvarsforsikring, hvis barnet var under 14 år på handlingstidspunktet, jf. forsikringsaftalelovens § 19, stk. 1.

Betydningen for andre områder, fx sundheds- aldre og socialområdet, hvor der er ud ad reagerende børn, unge og voksne

9. Den forannævnte fremstilling bygger på dansk rets almindelige erstatningsregler for skadegørende handlinger uden for kontrakt. Det anførte gælder for så vidt angår børns skadeforvoldende handlinger såvel som både for folkeskoler, herunder specialskoler, og for andre områder.

Et selvstændigt erstatningsansvar for andre institutioner end folkeskoler, herunder specialskoler, kan således komme på tale, hvis institutionen tilsidesætter sin tilsynspligt eller undlader at give de pågældende de nødvendige instruktioner, og denne forsømmelse fører til, at der forvoldes skade på ansatte. Det kan dog ikke udelukkes, at der uden for folkeskoleområdet er fastsat særlige bestemmelser herom.

Jeg vedlægger til orientering pjecen ”Børn skal også betale – om børns erstatningsansvar”, der giver eksempler på, hvornår børn og forældre bliver erstatningsansvarlige.

Med venlig hilsen

Merete Riisager